

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษาแนวทางการจัดการขยะของชุมชนตำบลวัดจันทร์ อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาการจัดการขยะของชุมชนวัดจันทร์ที่ใช้อยู่ในปัจจุบัน และนำเสนอแนวทางการจัดการขยะของชุมชนตำบลวัดจันทร์ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้คือประชากรที่อาศัยอยู่ในชุมชนตำบลวัดจันทร์ จำนวน 236 คน ตัวแทนผู้นำชุมชนจำนวน 18 คน เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือแบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ และการประชุมกลุ่ม การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลด้วยตนเอง สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน

สรุป

1. การจัดการขยะของชุมชนตำบลวัดจันทร์ อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก มีผลดังนี้

1.1 การจัดการขยะของชุมชนตำบลวัดจันทร์ อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก ในภาพรวม พบว่า มีระดับการจัดการขยะอยู่ในระดับน้อย และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่าระดับการจัดการขยะที่มีค่าเฉลี่ยตามเกณฑ์ที่ต้องนำไปเสนอในที่ประชุมทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านการป้องกันและแก้ไข ด้านแหล่งกำเนิดมูลฝอย ด้านการจัดการขยะประเภทต่างๆ และด้านผลกระทบ ตามลำดับ และเมื่อพิจารณารายด้านได้ดังนี้

1.1.1 ระดับการจัดการขยะของชุมชนตำบลวัดจันทร์ อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก ที่มีต่อการจัดการขยะ ด้านการจัดการขยะประเภทต่างๆ ในภาพรวม พบว่าอยู่ในระดับน้อย และเมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่มีระดับการจัดการขยะของกลุ่มตัวอย่างมีค่าเฉลี่ยตามเกณฑ์ที่ต้องนำไปเสนอในที่ประชุม คือข้อ 13 ครั้วเรือนของท่านมีวิธีจัดการขยะประเภทอื่นๆ คือ วัสดุอื่นใดที่ไม่สามารถจัดกลุ่มเข้ากลุ่มต่างๆ ข้างต้น รวมถึง ฟูน กรวดทราย เถ้า ฯลฯ ข้อ 12 ครั้วเรือนของท่านมีวิธีจัดการขยะประเภท หิน กระเบื้องกระดุกสัตว์ และเปลือกหอย เซรามิกซ์ กุ้ง ปู กระดุกสัตว์ ก้างปลา ฯลฯ ข้อ 11 ครั้วเรือนของท่านมีวิธีจัดการขยะประเภท โลหะ หรือ วัสดุ และผลิตภัณฑ์ต่างๆ ที่ทำจากโลหะ ตัวอย่าง เช่น ครอบ โลหะ สายไฟ ฟอรัย ภาชนะต่างๆ ตะปู ฯลฯ ข้อ 9 ครั้วเรือนของท่านมีวิธีจัดการขยะประเภท ยางและหนัง คือ วัสดุหรือผลิตภัณฑ์ที่ทำมาจากยางหรือหนัง ตัวอย่างเช่น เครื่องหนัง รองเท้า ลูกบอล หนัง กระเป๋าหนัง ฯลฯ ข้อ 8 ครั้วเรือนของท่านมีวิธีจัดการขยะประเภท ไม้ หรือ วัสดุ หรือ ผลิตภัณฑ์ที่ทำจากไม้ ไม้ไผ่ ฟาง หญ้า เศษไม้ รวมทั้งดอกไม้ ข้อ 4 ครั้วเรือนของท่าน

มีวิธีจัดการขยะที่ไม่เป็นเชื้อเพลิง ได้แก่ เศษโลหะ เศษแก้ว เศษก้อนอิฐ ฯลฯ ข้อ 1 ครัวเรือนของท่านมีวิธีจัดการขยะอันตราย หรือขยะที่มีภัยต่อคนและสิ่งแวดล้อม อาจมีสารพิษ ติดไฟหรือระเบิดง่าย เช่น ไฟแช็กแก๊ส กระป๋องสเปรย์ ถ่านไฟฉาย แบตเตอรี่ ฯลฯ และข้อ 7 ครัวเรือนของท่านมีวิธีจัดการขยะประเภท ผ้า คือ สิ่งทอต่างๆ ที่ทำมาจากเส้นใยธรรมชาติและเส้นใยสังเคราะห์ เช่น ผ้าย ลินิน ผ้าไนลอน เช่น ด้าย เสื้อผ้า ผ้าเช็ดมือ ถุงเท้า ฯลฯ

1.1.2 ระดับการจัดการขยะของชุมชนตำบลวัดจันทร์ อำเภอเมืองจังหวัดพิษณุโลก ที่มีต่อการจัดการขยะ ด้านแหล่งกำเนิดขยะมูลฝอยในชุมชน ในภาพรวมพบว่า อยู่ในระดับน้อย เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่มีระดับการจัดการขยะของกลุ่มตัวอย่างมีค่าเฉลี่ยตามเกณฑ์ที่ต้องนำไปเสนอในที่ประชุม คือ ข้อ 2 ในชุมชนของท่านมีการใช้สารสกัดจากพืชเป็นสารกำจัดแมลงต่างๆ แทนการใช้สารเคมี ข้อ 3 ประชากรในชุมชนมีความร่วมมือกันในการจัดการขยะมูลฝอย ไม่เกิดการตักต้าง เน่าเหม็น โดยการช่วยกันลดจำนวนขยะก่อนนำมาทิ้ง ด้วยวิธีการการคัดแยกขยะก่อนทิ้ง หรือนำขยะไปใช้ประโยชน์ให้คุ้มค่าง่อนนำมาทิ้ง ข้อ 4 ในชุมชนมีวิธีการป้องกันการผลิตหรือใช้สิ่งของมากเกินไปจนความจำเป็น เช่น การใช้ใบตองกล้วยแทนการใช้พลาสติกหรือ กระดาษฟอรัย ไม่ผลิตสินค้าที่มีกระดาษหรือพลาสติกหุ้มหลายชั้น หรือการซื้อสินค้าโดยการเตรียมอุปกรณ์ไปเอง เช่น ตะกร้า ถุงผ้า เป็นต้น และข้อ 1 ในชุมชนของท่านมีวิธีการจัดการของเสียจากจุดเริ่มต้น เช่น มีบ่อบำบัดน้ำเสียที่ปล่อยจากโรงงาน มีเตาเผาขยะ ฯลฯ ตามลำดับ

1.1.3 ระดับการจัดการขยะของชุมชนตำบลวัดจันทร์ อำเภอเมืองจังหวัดพิษณุโลก ที่มีต่อการจัดการขยะ ด้านผลกระทบจากขยะมูลฝอย ในภาพรวมพบว่า อยู่ในระดับน้อย และเมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่มีระดับการจัดการขยะของกลุ่มตัวอย่างมีค่าเฉลี่ยตามเกณฑ์ที่ต้องนำไปแก้ไข คือ ข้อ 2 ในชุมชนของท่านมีวิธีการจัดการขยะประเภทซากสัตว์ที่ตาย เช่น ซากสุนัข ซากแมว นำไปฝังกลบเป็นปุ๋ยแกดัดต้นไม้ ข้อ 1 ในชุมชนมีวิธีการจัดการขยะมูลฝอย ที่อาจทำให้เกิดทัศนยะ อูจาด แลดูสกปรก เช่น ขยะประเภทเศษผักและผลไม้ไปใช้ทำปุ๋ย ฯลฯ ข้อ 3 ในชุมชนของท่านมีกิจกรรมการกำจัดพาหะนำโรค เช่น หนู แมลงสาบ ยุง แมลงวัน ฯลฯ ข้อ 8 ในชุมชนของท่านมีการกำจัดขยะที่จะก่อให้เกิดอึดอัดภัย เช่น วัชพืช ขยะแห้ง ใบไม้แห้ง ขยะที่เป็นเชื้อเพลิง ฯลฯ ข้อ 9 ในชุมชนของท่านมีการบริการรวบรวมและการกำจัดเก็บขยะมูลฝอยมีประสิทธิภาพสูงจึงไม่มีปัญหาขยะตักต้างขยะล้นถัง และ ข้อ 5 ครัวเรือนของท่านทุกครั้งที่มีขยะแห้งและเปียกในบ้านจะคัดแยกใส่ถุงคนละใบ ก่อนนำไปทิ้งที่รองรับขยะในชุมชนเสมอ ตามลำดับ

1.1.4 ระดับการจัดการขยะของชุมชนตำบลวัดจันทร์ อำเภอเมืองจังหวัดพิษณุโลก ที่มีต่อการจัดการขยะ ด้านการป้องกันและแก้ไข ในภาพรวมพบว่า อยู่ในระดับน้อย เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่มีระดับการจัดการขยะของกลุ่มตัวอย่างมีค่าเฉลี่ยตามเกณฑ์ที่ต้องนำไปเสนอในที่ประชุม คือ ข้อ 3 ชุมชนมีการจัดตั้งคณะกรรมการเพื่อวางแผน

จัดการขยะมูลฝอยภายในชุมชน ข้อ 1 หน่วยงานรัฐที่รับผิดชอบในชุมชนของท่านมีวิธีการจัดการขยะแต่ละประเภทได้อย่างมีประสิทธิภาพ ข้อ 4 ในชุมชนมีวิธีการจัดการขยะที่มีพิษ หรือขยะอันตราย ข้อ 6 ในชุมชนมีภาชนะที่รองรับขยะอย่างเพียงพอ โดยเฉพาะ วัสดุอันตราย ข้อ 5 ท่านคิดว่าระบบการจัดเก็บขยะมูลฝอยในครัวเรือนและชุมชนจากหน่วยงานราชการในปัจจุบันดีแล้ว ข้อ 8 มีการประสานและร่วมมือกันในชุมชนในการจัดการขยะมูลฝอย ข้อ 7 หน่วยงานราชการมีการประชุม อบรม ให้ความรู้เกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยในชุมชน ข้อ 9 มีการเข้าร่วมกิจกรรมการจัดการขยะในหมู่บ้านและชุมชนเสมอ ตามลำดับ

1.2 วิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์เกี่ยวกับการจัดการขยะจากชุมชน จำนวน 60 คน สรุปตามความถี่ ได้ดังนี้

1.2.1 ทุกครัวเรือนต้องการให้ชุมชนตำบลวัดจันทร์ปราศจากขยะมูลฝอย สิ่งปฏิกูลเน่าเหม็น เพื่อลดแหล่งแพร่เชื้อโรค จำนวน 60 คน

1.2.2 ทุกครัวเรือนไม่เคยนำขยะไปทำปุ๋ยหมัก จำนวน 60 คน

1.2.3 การจัดการขยะที่เป็นพิษ ส่วนใหญ่นำไปทิ้งรวมกับขยะทั่วไป ทั้งลงถังขยะ ซึ่งมีส่วนน้อยที่นำไปฝังกลบ จำนวน 59 คน

1.2.4 ส่วนใหญ่ไม่เคยคัดแยกขยะก่อนนำไปทิ้ง จำนวน 57 คน

1.2.5 หน่วยงานในชุมชนที่รับผิดชอบเกี่ยวกับการจัดการขยะมาเก็บขยะไม่สม่ำเสมอ ทำให้ขยะล้นถังเน่าเหม็น จำนวน 55 คน

1.2.6 การจัดการขยะที่มีอยู่แต่ละวันส่วนใหญ่ ใส่ถุงพลาสติก ไปทิ้งที่ถังขยะที่ใกล้บ้าน จำนวน จำนวน 53 คน

1.2.7 ต้องการให้ผู้นำท้องถิ่นมาดำเนินการจัดการขยะในชุมชน ควรมาเก็บเป็นประจำทุกวัน ให้มาเก็บอย่างสม่ำเสมอ ควรมีถังขยะเพิ่มมากขึ้นและใหญ่กว่าเดิม ควรมีการอบรมวิธีการคัดแยกขยะ ควรมีถังขยะใส่ขยะที่มีพิษต่างหาก ไม่อยากให้เก็บค่าขยะ ควรมีการคัดแยกขยะก่อนทิ้ง ห้ามทิ้งขยะ ลงแม่น้ำลำคลอง ควรจัดอบรมผู้สูงอายุและเด็กให้เก็บขยะและแยกขยะไปทิ้ง บางชอยไม่มีถังขยะ อยากให้เข้าไปเก็บขยะในชอยทุกชอย จำนวน 45 คน

1.2.8 ส่วนใหญ่ไม่เคยนำขยะที่เหลือใช้ไปจำหน่าย จำนวน 43 คน

2. แนวทางการจัดการขยะของชุมชนตำบลวัดจันทร์

2.1 จากการศึกษาผลที่ได้จากการประชุมกลุ่ม สรุปได้ดังนี้

2.1.1 ระดับการจัดการขยะประเภทต่าง ๆ ในครัวเรือนและชุมชนอยู่ในระดับน้อย แนวทางการแก้ไข หน่วยงานที่รับผิดชอบควรจัดอบรมให้ความรู้แก่ประชากรในชุมชนทุกครัวเรือนให้ทราบถึงวิธีการเกี่ยวกับการจัดการขยะประเภทต่าง ๆ ตามหลักวิชาการ

2.1.2 ระดับการจัดการ การเก็บรวบรวม การกำจัดขยะมูลฝอยในชุมชน อยู่ในระดับน้อย แนวทางการแก้ไข ควรอบรมให้ความรู้ ประชาสัมพันธ์ให้แก่ประชากรในชุมชน ให้ทราบถึงปัญหาที่เกิดขึ้นและขอความร่วมมือให้ช่วยกันด้วยการไม่ทำให้เกิดขยะโดยไม่จำเป็น

2.1.3 สาเหตุที่ทำให้เกิดปัญหาขยะมูลฝอยคือการผลิตหรือใช้สิ่งของมากเกินไปเกินความจำเป็น เช่น การผลิตสินค้าที่มีกระดาษหรือพลาสติกหุ้มหลายชั้น และการซื้อสินค้าโดยห่อแยกหรือใส่ถุงพลาสติกหลายถุง ทำให้มีขยะปริมาณมาก แนวทางการแก้ไข ควรอบรมให้ความรู้ ประชาสัมพันธ์ให้แก่ประชากรในชุมชนให้ทราบถึงปัญหาที่เกิดขึ้น และขอความร่วมมือให้ช่วยกัน เช่น จัดเตรียมภาชนะไปจ่ายตลาด เช่น ตะกร้า ถุงผ้า เพื่อลดขยะโดยตรง

2.1.4 ความมักง่ายและขาดความสำนึกถึงผลเสียที่จะเกิดขึ้นของคนในชุมชน คนในชุมชนเป็นสาเหตุที่ทำให้เกิดปัญหาขยะมูลฝอย แนวทางการแก้ไข ควรอบรมให้ความรู้ ประชาสัมพันธ์ให้แก่ประชากรในชุมชนให้มีส่วนร่วมมีจิตสำนึกในการที่จะทิ้งขยะแต่ละครั้งควรทิ้งในภาชนะที่จัดเตรียมไว้และคัดแยกขยะทุกครั้งก่อนนำไปทิ้ง

2.1.5 ชุมชนมีการจัดตั้งคณะกรรมการเพื่อวางแผนจัดการขยะมูลฝอยภายในชุมชนอยู่ในระดับน้อย แนวทางการแก้ไข ควรมีการจัดตั้งคณะกรรมการเพื่อวางแผนการจัดการขยะมูลฝอยแต่ละกลุ่มแต่ละหมู่บ้าน

2.1.6 หน่วยงานรัฐที่รับผิดชอบในชุมชนมีวิธีการจัดการขยะแต่ละประเภทได้อย่างมีประสิทธิภาพ อยู่ในระดับน้อย แนวทางการแก้ไข ควรปรับปรุงวิธีการจัดการขยะของหน่วยงานรัฐให้มีประสิทธิภาพ รวมทั้งอบรมให้ความรู้แก่พนักงานจัดเก็บ

2.1.7 ในชุมชนมีวิธีการจัดการขยะที่มีพิษ หรือขยะอันตราย อยู่ในระดับน้อย แนวทางการแก้ไข อบรมให้ความรู้เกี่ยวกับขยะที่มีพิษ วัตถุอันตรายประเภทต่าง ๆ และวิธีการจัดการ

2.1.8 ในชุมชนมีภาชนะที่รองรับขยะอย่างเพียงพอ โดยเฉพาะวัตถุอันตราย อยู่ในระดับน้อย แนวทางการแก้ไข ควรจัดหาภาชนะรองรับขยะในจุดที่ยังไม่มีให้ทั่วถึง และเพียงพอ โดยจัดหาภาชนะแยกเป็น ขยะประเภทต่าง ๆ รวมทั้งขยะ อันตรายด้วย

2.1.9 ระบบการจัดเก็บขยะมูลฝอยในครัวเรือนและชุมชน จากหน่วยงานราชการในปัจจุบันดีแล้ว อยู่ในระดับน้อย แนวทางการแก้ไข ควรปรับปรุงวิธีการจัดเก็บขยะมูลฝอยของหน่วยงานที่รับผิดชอบให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

2.1.10 มีการประสานและร่วมมือกันในชุมชนในการจัดการขยะมูลฝอย อยู่ในระดับน้อย แนวทางการแก้ไข หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรประชาสัมพันธ์ให้ประชากรในชุมชนมีส่วนร่วมในกิจกรรม โดยนำทฤษฎีการมีส่วนร่วมมาใช้ในชุมชน

2.1.11 หน่วยงานราชการมีการประชุม อบรม ให้ความรู้เกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยในชุมชน อยู่ในระดับน้อย แนวทางการแก้ไข หน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องควรจัดให้มีการประชุม อบรม ให้ความรู้แก่ประชากรในชุมชน เกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอย

2.1.12 มีการเข้าร่วมกิจกรรมการจัดการขยะในหมู่บ้านและชุมชน อยู่ในระดับน้อย แนวทางการแก้ไข หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรดำเนินการประชาสัมพันธ์ให้ประชากรในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมกิจกรรมต่างๆ อย่างทั่วถึง และต่อเนื่อง

2.1.13 ในชุมชนมีขยะจำนวนมากที่ตกในแหล่งน้ำ ลำคลอง และท่อระบายน้ำ จนทำให้แหล่งน้ำตื้นเขิน การไหลของน้ำไม่ สะดวกจึงเกิดสภาวะน้ำท่วมได้ง่าย แนวทางการแก้ไข ควรอบรมให้ความรู้ ประชาสัมพันธ์ให้แก่ประชากรในชุมชนให้มีส่วนร่วมมีจิตสำนึกในการที่จะทิ้งขยะแต่ละครั้งควรทิ้งในภาชนะที่จัดเตรียมไว้ให้

2.1.14 คราวเรือนไม่มีภาชนะใส่ขยะไปทิ้งแนวทางการแก้ไข ควรจัดหาภาชนะใส่ขยะทุกครัวเรือนเพื่อนำไปทิ้งยังสถานที่รองรับขยะส่วนรวม

2.1.15 ทิ้งขยะไม่เป็นที่ แนวทางการแก้ไข ให้ความรู้แก่ประชากรในชุมชนและขอความร่วมมือจากประชากรในชุมชนช่วยดูแลและแนะนำเมื่อพบเห็น ให้ความรู้แก่ประชากรทุกครัวเรือนเกี่ยวกับผลกระทบที่เกิดจากขยะมูลฝอย

2.1.16 ไม่มีร้านรับซื้อของเก่าภายในหมู่บ้านแนวทางการแก้ไข ให้แต่ละครัวเรือนคัดแยกขยะที่สามารถขายได้รวบรวมไว้ ถ้าต้องการขายเมื่อไร ให้แจ้งกับพนักงานเก็บขยะจะแจ้งให้รถรับซื้อของเก่าเข้าไปรับซื้อ

2.1.17 ตามถนนแต่ละซอย มีขยะมูลฝอยกระจัดกระจาย ดูแล้วสกปรกขาดความเป็นระเบียบเรียบร้อยแนวทางการแก้ไข ควรให้ผู้นำในหมู่บ้านชักชวนประชากรในหมู่บ้านร่วมกันพัฒนาตามเวลาที่เหมาะสมและอบรมให้ความรู้ประโยชน์และโทษของขยะ เพื่อให้มีจิตสำนึกในการจัดการขยะแต่ละครัวเรือน

2.1.18 ขยะในคลองชลประทานเน่าเหม็น สกปรก รกรุงรัง รวมถึงตามถนน ต่างๆ ในชุมชน แนวทางการแก้ไข ควรให้หน่วยงานรัฐที่รับผิดชอบดำเนินการจัดเก็บทำความสะอาดให้เรียบร้อย และอบรมให้ความรู้แก่ประชากรในชุมชนเกี่ยวกับการจัดการขยะอย่างถูกวิธี ไม่ทิ้งผิดที่ และให้มีส่วนร่วมในการรักษาความสะอาดภายในครัวเรือน หมู่บ้าน และชุมชน

2.1.19 หน่วยงานรัฐที่รับผิดชอบไม่ควรเก็บค่าบริการจัดเก็บขยะในชุมชน แก่ผู้มีรายได้น้อย (ต่ำกว่า 2,000 บาท/เดือน) แนวทางการแก้ไข หน่วยงานรัฐที่รับผิดชอบควรพิจารณาหางบส่วนอื่นมาสนับสนุนแก่ผู้มีรายได้น้อย (ค่าจัดเก็บขยะครัวเรือนละ 30 บาท/เดือน)

2.1.20 รถขนขยะไม่เข้าไปเก็บขยะในซอย (รถใหญ่เข้าไปไม่ได้) แนวทางการแก้ไข ควรจัดการรถยนต์บรรทุกขยะขนาดเล็กเข้าไปเก็บขยะ ในซอยที่รถยนต์บรรทุกขนาดใหญ่เข้าไปไม่ได้

2.2 จากการสังเคราะห์ผลที่ได้มาจากการวิจัยในครั้งนี้ จากการศึกษาค้นคว้า เอกสาร ตำรา งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และจากประสบการณ์ของผู้วิจัยเอง ผู้วิจัยจึงนำเสนอ แนวทางการจัดการขยะของชุมชนตำบลวัดจันทร์ อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก ดังนี้

2.2.1 หน่วยงานรัฐที่รับผิดชอบต้องดำเนินการอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับ ความหมาย ประเภท แหล่งกำเนิด ผลกระทบ การป้องกันและแก้ไข ขยะมูลฝอยในชุมชน รวมทั้งวิธีการจัดการขยะในชุมชนทุกประเภทตามหลักวิชาการ ให้แก่ผู้นำชุมชน รวมทั้ง ประชากรในชุมชนทุกครัวเรือน

2.2.2 หน่วยงานรัฐที่รับผิดชอบต้องดำเนินการจัดหาเครื่องมือในการจัดการขยะให้เหมาะสม เช่น จัดหารถยนต์บรรทุกขยะขนาดเล็กเพื่อเข้าไปเก็บขยะได้ ทุกซอยทุกพื้นที่ในตำบลวัดจันทร์ แขนรถยนต์บรรทุกขยะขนาดใหญ่ที่เข้าไปไม่ถึง และต้อง เพิ่มพนักงานจัดเก็บขยะให้เพียงพอ รวมทั้งต้องดำเนินการจัดหาภาชนะรองรับขยะให้เพียงพอ แก่ประชากรในชุมชนทุกซอย ทุกกลุ่ม ทุกหมู่บ้าน โดยแบ่งภาชนะออกเป็นแต่ละประเภท เช่น ขยะอันตราย ขยะเปียก ขยะแห้ง หรือขยะประเภทเศษอาหารที่สามารถนำไปเลี้ยงสัตว์ได้ ภาชนะที่นำมารองรับขยะประเภทต่าง ๆ นั้น ต้องคงทนไม่ผุพังง่ายต้องมีฝาปิดมิดชิด ถ้าไม่มีรูปแบบมาตรฐาน ควรมีฐานตั้งรองรับให้สูงกว่าพื้นดินเพื่อป้องกันการคู้ยเชื้อจากสุนัข และควรจัดหาภาชนะรองรับขยะให้แต่ละครัวเรือนเพื่อแยกการจัดการเก็บและการจัดการ

2.2.3 หน่วยงานรัฐที่รับผิดชอบต้องกำหนดให้ประชากรในชุมชนตำบล วัดจันทร์ทุกครัวเรือนมีการคัดแยกขยะในครัวเรือนก่อนนำไปทิ้งทุกครั้ง โดยกำหนดมาตรการ เกี่ยวกับการจัดการขยะของประชากรในชุมชนตำบลวัดจันทร์ให้ชัดเจน และผู้นำในชุมชน ทุกกลุ่ม ทุกหมู่บ้าน ต้องให้ความสำคัญในการแก้ปัญหาขยะอย่างจริงจัง

2.2.4 หน่วยงานรัฐที่รับผิดชอบต้องจัดหาพื้นที่รองรับขยะที่ได้มาจาก ชุมชน เพื่อนำไปทำปุ๋ยหมัก และเพื่อเป็นตัวอย่างให้แก่ประชากรในพื้นที่ที่ต้องการทำปุ๋ยหมักไว้ ใช้ในครัวเรือน หรือเพื่อทำปุ๋ยหมักไปจำหน่ายเพื่อเพิ่มรายได้ให้แก่ครอบครัวต่อไป

อภิปรายผล

แนวทางการจัดการขยะของชุมชนตำบลวัดจันทร์ อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก ในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้จำแนกการจัดการขยะของชุมชนออกเป็น 4 ด้าน คือ ด้านการจัดการขยะ ประเภทต่างๆ ด้านแหล่งกำเนิดขยะมูลฝอย ด้านผลกระทบในชุมชน และด้านการป้องกันและแก้ไข ซึ่งผลจากการศึกษาในครั้งนี้มีประเด็นที่สามารถนำมาอภิปรายได้ดังนี้

1. การจัดการขยะของชุมชนตำบลวัดจันทร์ที่ใช้อยู่ในปัจจุบัน

1.1 การจัดการขยะของชุมชนตำบลวัดจันทร์ อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก จากการศึกษา โดยภาพรวม พบว่า อยู่ในระดับน้อย ทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านการป้องกันและแก้ไข ด้านแหล่งกำเนิดมูลฝอย ด้านการจัดการขยะประเภทต่างๆ และด้านผลกระทบ ซึ่งสอดคล้องกับ สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (2540) รายงานวิจัย การจัดการขยะมูลฝอยชุมชนอย่างมีประสิทธิภาพ. ได้เขียนไว้ว่า มูลฝอยชุมชนเป็นปัญหาที่ทำให้หน่วยงานที่รับผิดชอบการจัดการมูลฝอยต้องเสียค่าใช้จ่ายทั้งการเก็บรวบรวม ขนส่งและกำจัดมูลฝอยที่เกิดขึ้นเป็นจำนวนมาก โดยผู้ทิ้งมูลฝอยมีภาระหน้าที่เพียงจ่ายค่าธรรมเนียมในการเก็บขนมูลฝอยในอัตราค่อนข้างต่ำ ด้วยความเข้าใจว่าการจัดการมูลฝอยเป็นบริการสาธารณะ ประเภทหนึ่งมีรัฐพึงให้บริการแก่ประชาชน ปริมาณมูลฝอยจากชุมชนต่างๆ ทั่วประเทศจึงมีเพิ่มมากขึ้นอย่างต่อเนื่องจนเกินขีดความสามารถของราชการส่วนท้องถิ่นที่จะดำเนินการให้มีประสิทธิภาพและส่งผลให้มลพิษจากมูลฝอยเป็นปัญหาสิ่งแวดล้อมที่ทวีความรุนแรงขึ้นเป็นลำดับที่เกิดขึ้นได้ตั้งแต่จุดที่มีการเกิดมูลฝอยจนถึงจุดที่มีการกำจัดมูลฝอยขั้นสุดท้าย สามารถกล่าวได้ว่าปัญหาการจัดการมูลฝอยที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน เป็นปัญหาของพฤติกรรมการผลิตและทิ้งมูลฝอยของประชาชนการเก็บมูลฝอยไม่หมดในแต่ละวัน ตลอดจนการไม่มีสถานที่รองรับการกำจัดมูลฝอยและการต่อต้านการนำมูลฝอยมาทิ้งในพื้นที่ใกล้เคียงที่มีสาเหตุมากมาย ทั้งในด้านที่เป็นปัญหาทางเทคนิคและไม่ใช่ปัญหาทางเทคนิคและ พบว่าสาเหตุสำคัญของปัญหาการจัดการมูลฝอยคือ การให้ความสำคัญกับรูปลักษณ์และความสะอาดสบายในการบริโภค ผนวกกับค่านิยมในการบริโภคแบบทิ้งขว้าง ในลักษณะการใช้ครั้งเดียวทิ้งทำให้มีวัสดุที่ยังใช้ประโยชน์ได้ปะปนมากับมูลฝอยและยากต่อการหาวิธีที่เหมาะสมในการกำจัด ตลอดจนการขาดความร่วมมือจากประชาชนในการรักษาความสะอาด การรวบรวมและกำจัดมูลฝอย และเมื่อพิจารณาทางด้านสามารถนำมาอภิปรายผลได้ดังนี้

1.1.1 การจัดการขยะของชุมชนตำบลวัดจันทร์ อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก ที่มีต่อการจัดการขยะ ด้านการจัดการขยะประเภทต่างๆ ในภาพรวม พบว่า อยู่ในระดับน้อย ที่เป็นเช่นนี้เนื่องมาจากการจัดการขยะของกลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับขยะประเภทอื่น ๆ คือ วัสดุอื่นใดที่ไม่สามารถจัดกลุ่มเข้ากลุ่มต่างๆ รวมถึง ฟุ่น กรวด ทราย แก้ว การจัดการขยะประเภท หิน กระเบื้องกระดุกสัตว์และเปลือกหอย เซรามิกซ์ กุ้ง ปู ก้างปลา การจัดการขยะประเภท โลหะ หรือ วัสดุ และผลิตภัณฑ์ต่างๆ ที่ทำจากโลหะ ตัวอย่าง เช่น กระป๋อง โลหะ

สายไฟ พอร์ย ภาชนะต่าง ๆ ตะปู ฯลฯ การจัดการขยะประเภท ยางและหนัง คือ วัสดุหรือผลิตภัณฑ์ที่ทำมาจากยางหรือหนัง ตัวอย่างเช่น เครื่องหนัง รองเท้า ลูกบอลหนัง กระเป๋าหนัง การจัดการขยะประเภท ไม้ หรือ วัสดุหรือ ผลิตภัณฑ์ที่ทำจากไม้ ไม้ไผ่ ฟาง หญ้า เศษไม้ รวมทั้งดอกไม้ การจัดการขยะที่ไม่เป็นเชื้อเพลิง ได้แก่ เศษโลหะ เศษแก้ว เศษก้อนอิฐ ฯลฯ การจัดการขยะอันตราย หรือขยะที่มีภัยต่อคนและสิ่งแวดล้อม อาจมีสารพิษ ติดไฟหรือระเบิดง่าย เช่น ไฟแช็กแก๊ส กระป๋องสเปรย์ ถ่านไฟฉาย แบตเตอรี่ ฯลฯ และ การจัดการขยะประเภท ผ้า คือ สิ่งทอต่าง ๆ ที่ทำมาจากเส้นใยธรรมชาติและเส้นใยสังเคราะห์ เช่น ผ้าฝ้าย ลินิน ผ้าไนลอน เช่น ผ้า เสื้อผ้า ผ้าเช็ดมือ ถุงเท้า ซึ่งสอดคล้องกับ สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (2540) รายงานวิจัย การจัดการขยะมูลฝอยชุมชนอย่างมีประสิทธิภาพ ได้เขียนไว้ว่า การจัดการมูลฝอยให้มีประสิทธิภาพสูงสุดเพื่อป้องกันและ ควบคุมปัญหาการจัดการมูลฝอยชุมชนที่ต้นทางจึงต้องแปรรูปเพื่อใช้ใหม่ (Recycle) โดยมีเป้าหมายในการลดปริมาณมูลฝอยที่จะนำไปกำจัด ได้มีการรณรงค์มาอย่างต่อเนื่องด้วยรูปแบบ มาตรการและกลไกที่แตกต่างกันไปในแต่ละพื้นที่ที่รู้จักทั่วไป เช่น โครงการผลิตขาเทียมของมูลนิธิขาเทียมในสมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี โครงการของมูลนิธิศูนย์สื่อเพื่อการพัฒนา กับโครงการกระดาษเพื่อต้นไม้ โครงการแลกกระดาษเพื่อชีวิตป่ากับดาวพิเศษของสมาคมสร้างสรรค์ไทย โครงการธนาคารมูลฝอยของกรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม และสอดคล้องกับ พรพิมล เอ็มโกษา (2545) เสนอความคิดเห็นเกี่ยวกับการช่วยลดปริมาณขยะ "7 R กับ การช่วยลดปริมาณ" ดังนี้ R1 REUSE เป็นการนำบรรจุภัณฑ์ที่ใช้แล้วกลับมาใช้ใหม่ เช่น นำขวดกาแฟหมดแล้วมา ใช้ใส่น้ำตาลทราย (ใช้แล้วใช้อีก) R2 RECYCLE (หมุนเวียนนำมาใช้ใหม่) เป็นการแยกขยะที่ยังใช้ประโยชน์ได้ ให้ง่ายต่อการจัดเก็บและส่งแปรรูป เช่น บรรจุภัณฑ์ การนำกระดาษหนังสือพิมพ์มาแปรรูปเป็นกระดาษชำระ เรียกขยะใญ่ญู ยอมให้คุณแปรรูป R3 REPAIR (การซ่อมแซมเครื่องใช้) เป็นการนำวัสดุที่ชำรุดและจะทิ้งมาซ่อมแซมให้ใช้งานได้ใหม่ ไม่ให้กลายเป็นขยะ R4 REDUCE เป็นการลดการบริโภคและหาทางเพิ่มประสิทธิภาพ การใช้งานของสิ่งของเครื่องใช้ต่าง ๆ R5 REFUSE (การหลีกเลี่ยง) เป็นการปฏิเสธหรือหลีกเลี่ยงสิ่งของหรือบรรจุภัณฑ์ที่จะสร้างปัญหาขยะรวมทั้งเป็นมลพิษต่อสิ่งแวดล้อม เช่น กล่องโฟมหรือขยะมีพิษอื่น ๆ หรือหลีกเลี่ยงการใช้ของที่ผิดวัตถุประสงค์ R6 REFILL การเลือกใช้สินค้าชนิดเติมซึ่งใช้บรรจุภัณฑ์น้อยชิ้นกว่าขยะก็น้อยกว่า R7 RETURN การเลือกใช้สินค้าที่สามารถส่งคืนบรรจุภัณฑ์กลับสู่ผู้ผลิตได้ เช่น ขวดเครื่องดื่มประเภทต่าง ๆ

1.1.2 การจัดการขยะของชุมชนตำบลวัดจันทร์ อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก ที่มีต่อการจัดการขยะ ด้านแหล่งกำเนิดขยะมูลฝอยในชุมชน ในภาพรวม พบว่าอยู่ในระดับน้อย ที่เป็นเช่นนี้เนื่องมาจาก การจัดการขยะเกี่ยวกับการใช้สารสกัดจากพืชเป็นสารกำจัดแมลงต่าง ๆ แทนการใช้สารเคมี ความร่วมมือกันในการจัดการขยะมูลฝอย ไม่เกิดการตักต้าง นำเหม็น โดยการช่วยกันลดจำนวนขยะก่อนนำมาทิ้ง การคัดแยกขยะก่อนทิ้ง หรือ

นายยะไปใช้ประโยชน์ให้คุ้มค่าง่อนนำมาทิ้ง วิธีการป้องกันการผลิตหรือใช้สิ่งของมากเกินไป ความจำเป็น เช่น การใช้ใบตองกล้วยแทนการใช้พลาสติกหรือ กระดาษฟอรัย ไม่ผลิตสินค้าที่มีกระดาษหรือพลาสติกหุ้มหลายชั้น หรือการซื้อสินค้าโดยการเตรียมอุปกรณ์ไปเอง เช่น ตะกร้า ถุงผ้า เป็นต้น และวิธีการจัดการของเสียจากจุดเริ่มต้น เช่น มีบ่อบำบัดน้ำเสียที่ปล่อยจากโรงงาน มีเตาเผาขยะ ซึ่งสอดคล้องกับ สมทิพย์ คำนธีรวินิชย์ (2541) ได้กล่าวไว้ว่า เมื่อพิจารณา "ระบบการจัดการมูลฝอย" ซึ่งประกอบด้วยกิจกรรมที่เกิดขึ้นได้ตั้งแต่จุดที่มีการเกิดมูลฝอยจนถึงจุดที่มีการกำจัดมูลฝอยขั้นสุดท้าย สามารถกล่าวได้ว่าปัญหาการจัดการมูลฝอยที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน เป็นปัญหาของพฤติกรรมการผลิตและทิ้งมูลฝอยของประชาชน การจัดเก็บมูลฝอยไม่หมดในแต่ละวัน ตลอดจนการไม่มีสถานที่รองรับการกำจัดมูลฝอยและการต่อต้านการนำมูลฝอยมาทิ้งในพื้นที่ใกล้เคียงที่มีสาเหตุมากมาย ทั้งในด้านที่เป็นปัญหาทางเทคนิคและไม่ใช้ปัญหาทางเทคนิคและพบว่าสาเหตุสำคัญของปัญหาการจัดการมูลฝอย คือ การให้ความสำคัญกับรูปลักษณ์และความสะดวกสบายในการบริโภค ผนวกกับค่านิยมในการบริโภคแบบทิ้งขว้างในลักษณะการใช้ครั้งเดียวทิ้ง ทำให้มีวัสดุที่ยังใช้ประโยชน์ได้ปะปนมากับมูลฝอยและยากต่อการหาวิธีที่เหมาะสมในการกำจัด ตลอดจนการขาดความมือจากประชาชนในการรักษาความสะอาด การรวบรวมและกำจัดมูลฝอย เช่น การทิ้งมูลฝอยลงในภาชนะกักเก็บจนล้น การทิ้งมูลฝอยไม่เป็นที่ (ทิ้งบริเวณริมทางข้างถังรองรับมูลฝอยในคู/ท่อระบายน้ำที่ว่างเปล่าหรือแหล่งน้ำธรรมชาติ ฯลฯ) ซึ่งมูลฝอยที่กองรวมกันในปริมาณมากจะส่งกลิ่นเหม็น ทำให้แหล่งน้ำบริเวณใกล้เคียงเน่าเสียเกิดทัศนียภาพไม่น่าดู และสอดคล้องกับ เชิดพงษ์ มงคลสินธุ์ (2544 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการจัดการมูลฝอยชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตจังหวัดกาฬสินธุ์ พบว่า การกำจัดส่วนใหญ่ใช้วิธีการเทกองรวมกันแล้วเผา โดยไม่มีการคัดแยกก่อนทิ้งและกำจัด สำหรับความต้องการของครัวเรือนพบว่า ครัวเรือนส่วนใหญ่ต้องการให้เป็นหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลในการจัดหาภาชนะสำหรับรองรับขยะมูลฝอยในทุกครัวเรือนและเห็นด้วยที่องค์การบริหารส่วนตำบลจะกำหนดให้ทุกครัวเรือนทำการคัดแยกขยะมูลฝอยก่อนนำไปทิ้งและกำจัด ทุกครั้ง

1.1.3 การจัดการขยะของชุมชนตำบลวัดจันทร์ อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก ที่มีต่อการจัดการขยะ ด้านผลกระทบจากขยะมูลฝอยในภาพรวม พบว่า อยู่ในระดับน้อย ที่เป็นเช่นนี้เนื่องมาจาก การจัดการขยะเกี่ยวกับประเภทซากสัตว์ที่ตาย เช่น ซากสุนัข ซากแมว นำไปฝังกลบเป็นปุ๋ยแก่ต้นไม้ การจัดการขยะมูลฝอยที่อาจทำให้เกิดทัศนียภาพสกปรก เช่น ขยะประเภทเศษผักและผลไม้ไปใช้ทำปุ๋ย กิจกรรมการกำจัดพาหะนำโรค เช่น หนู แมลงสาบ ยุง แมลงวัน การกำจัดขยะที่จะก่อให้เกิดอุบัติเหตุ เช่น วัชพืช ขยะแห้ง ใบไม้แห้ง ขยะที่เป็นเชื้อเพลิง การบริการรวบรวมและการกำจัดเก็บขยะมูลฝอย และทุกครั้งที่มีขยะแห้งและเปียกในบ้านจะคัดแยกใส่ถุงคนละใบ ก่อนนำไปทิ้งที่รองรับขยะในชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับ สมทิพย์ คำนธีรวินิชย์ (2541) ได้ให้แนวคิดไว้ในหนังสือ มูลฝอยและของเสีย

ที่เป็นภัยว่า ขยะมูลฝอยนั้น นับวันจะเพิ่มมากขึ้นตามจำนวนของประชากร ถ้าหากไม่มีการกำจัดขยะมูลฝอยให้ถูกต้องและเหมาะสมแล้ว ปัญหาความสกปรกต่าง ๆ ที่เกิดจากขยะมูลฝอยจะต้องเกิดขึ้นอย่างแน่นอน ถ้ามองกันอย่างผิวเผินแล้ว ขยะมูลฝอยนั้นไม่ได้มีผลกระทบต่อมนุษย์มากนักทั้งนี้อาจเป็นเพราะผลกระทบที่เกิดขึ้นโดยตรงต่อมนุษย์ยังอยู่ในขั้นที่ไม่รุนแรงมากนัก ผลกระทบที่เกิดขึ้นจึงไม่ชัดเจนเท่าไร แต่ในความเป็นจริงแล้วขยะมูลฝอยจะก่อให้เกิดปัญหาต่อสภาพแวดล้อมเป็นอย่างมาก และจะมีผลกระทบต่อสุขภาพอนามัยของมนุษย์ด้วย ทั้งโดยทางตรงและทางอ้อม ทั้งนี้เนื่องจาก 1) ขยะมูลฝอย เป็นแหล่งอาหารและแหล่งเพาะพันธุ์ของแมลงนำโรค เช่น แมลงวัน แมลงสาบ ยุง ฯลฯ และเป็นที่พักของของหนูและสัตว์อื่น ๆ 2) ขยะมูลฝอย ทำให้เกิดกลิ่นเหม็นและก่อให้เกิดความรำคาญ 3) ขยะมูลฝอยที่ทิ้งเกลื่อนกลาด ถูกลมพัดกระจัดกระจายไปตกอยู่ตามพื้น ทำให้พื้นที่บริเวณนั้นสกปรกขาดความสวยงาม เป็นที่รังเกียจแก่ผู้พบเห็น และผู้ที่อาศัยบริเวณใกล้เคียง นอกจากนี้ขยะมูลฝอยที่ตกอยู่หรือถูกทิ้งลงในคูคลอง หรือทางระบายน้ำ จะไปสกปรกกันการไหลของน้ำ ทำให้แหล่งน้ำสกปรกและเกิดการเน่าเสีย 4) น้ำเสียที่เกิดจากกองขยะมูลฝอยที่กองทิ้งไว้ เป็นน้ำเสียที่มีความสกปรกสูงมาก ซึ่งมีทั้งสารอินทรีย์ สารอนินทรีย์ เชื้อโรค และสารพิษต่าง ๆ เจือปนอยู่ 5) ขยะมูลฝอยทำให้เกิดมลพิษแก่อากาศขยะมูลฝอยที่กองทิ้งไว้ในเขตชุมชน หรือที่กองทิ้งไว้ในแหล่งกำจัดซึ่งไม่มีการฝังกลบ หรือขณะที่ทำการเก็บขนโดยพาหนะที่ไม่มีการปกปิดอย่างมิดชิด ขยะมูลฝอยเหล่านั้นส่งกลิ่นเหม็นน่ารังเกียจออกมา ซึ่งมีผลต่อสุขภาพของมนุษย์ และทำความสกปรกให้กับบริเวณข้างเคียง นอกจากนี้ขยะมูลฝอยที่กองทิ้งไว้นาน ๆ จะมีก๊าซที่เกิดจากการหมักขึ้นได้แก่ ก๊าซชีวภาพซึ่งติดไฟหรือเกิดระเบิดขึ้นได้ และก๊าซไฮโดรเจนซัลไฟด์) ซึ่งมีกลิ่นเหม็น

1.1.4 การจัดการขยะของชุมชนตำบลวัดจันทร์ อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก ที่มีต่อการจัดการขยะ ด้านการป้องกันและแก้ไข ในภาพรวม พบว่า อยู่ในระดับน้อยที่เป็นเช่นนี้เนื่องมาจาก การจัดการขยะเกี่ยวกับการจัดตั้งคณะกรรมการเพื่อวางแผนจัดการขยะมูลฝอยภายในชุมชน หน่วยงานรัฐที่รับผิดชอบในชุมชนมีวิธีการจัดการขยะแต่ละประเภทมีประสิทธิภาพน้อย ในชุมชนมีวิธีการจัดการขยะที่มีพิษหรือขยะอันตรายน้อย ในชุมชนมีภาชนะที่รองรับขยะไม่เพียงพอ โดยเฉพาะ วัสดุ อันตราย ระบบการจัดเก็บขยะมูลฝอยในครัวเรือนและชุมชนจากหน่วยงานราชการในปัจจุบันมีประสิทธิภาพน้อย การประสานและร่วมมือกันในการจัดการขยะมูลฝอยน้อย หน่วยงานราชการมีการประชุม อบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยในชุมชนน้อย มีการเข้าร่วมกิจกรรมการจัดการขยะในหมู่บ้านและชุมชนน้อย ตามลำดับ ซึ่งสอดคล้องกับ สударตัน ตรีเพชรกุล (2541) ได้ให้ความเห็นไว้ในหนังสือ การนำระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์เพื่อประยุกต์ใช้ในการจัดการขยะมูลฝอยว่า ปัจจุบันการดำเนินงานจัดการขยะมูลฝอยในประเทศไทยยังขาดประสิทธิภาพ เนื่องจากหน่วยงานของรัฐซึ่งทำหน้าที่รับผิดชอบ ได้ประสบกับปัญหาต่าง ๆ ในการดำเนินงาน เช่น

ด้านงบประมาณ บุคลากร รวมทั้งการใช้เทคโนโลยีที่ไม่เหมาะสมในการกำจัดขยะมูลฝอยโดยที่เทศบาลและสุขาภิบาลแต่ละแห่งจะเป็นผู้รับผิดชอบดูแลในการจัดการขยะมูลฝอยโดยส่วนใหญ่จะนำขยะมูลฝอยมากองรวมกันบนพื้นดิน แล้วปล่อยให้ย่อยสลายเองตามธรรมชาติหรือมีการเผาเป็นครั้งคราว ซึ่งการกำจัดโดยวิธีนี้ก่อให้เกิดปัญหาทางด้านสิ่งแวดล้อมและสุขภาพอนามัยของประชาชน ทั้งยังพบว่า การกำจัดขยะมูลฝอยประสบกับปัญหาการจัดการหาสถานที่ทิ้งและทำลาย ซึ่งหายากและมีราคาแพง ได้ส่งผลกระทบต่อทั้งทางตรงและทางอ้อมต่อชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนโดยทั่วไป ทั้งนี้เนื่องจากความจำเป็นในการพัฒนาเพื่อตอบสนองการดำรงชีวิตที่สะดวกสบายขึ้น แต่ขาดการวางแผนในการพัฒนาและการจัดการที่ถูกต้อง ดังนั้นจึงมีการนำการจัดการระบบฐานข้อมูลมาช่วยในการตัดสินใจเพื่อเชื่อมโยงกับการจัดการทรัพยากร ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด และสอดคล้องกับ และสอดคล้องกับบุญรักษา ถาวร และคณะ (2538 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จของการนำนโยบายรักษาสิ่งแวดล้อมไปปฏิบัติในเขตเทศบาลนครราชสีมา ได้ศึกษากลุ่มบุคคล 2 กลุ่ม ได้แก่ เจ้าหน้าที่ของกองสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม และพนักงานกวาดเก็บและกำจัดขยะมูลฝอย ผลการศึกษาพบว่า เจ้าหน้าที่ของกองสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อมมีความเห็นว่ามีปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จในการกำจัดขยะมูลฝอยมากที่สุด คือ การที่ผู้บริหารของเทศบาลได้กำหนดวัตถุประสงค์ กำหนดภารกิจและมอบหมายงานชัดเจน ส่วนความคิดเห็นพนักงานเก็บกวาดเก็บขนและกำจัดขยะมูลฝอย พนักงานส่วนใหญ่เห็นว่าประสิทธิภาพในการวางแผนและควบคุม มีอิทธิพลต่อความสำเร็จในระดับค่อนข้างมาก ส่วนสมรรถนะขององค์กรมีอิทธิพลในระดับค่อนข้างน้อย ความพึงพอใจเรื่องของความสม่ำเสมอในการเก็บกวาด การปฏิบัติต่อประชาชน การเก็บค่าธรรมเนียม การเก็บกวาดได้อย่างสะอาดเรียบร้อย การเก็บขนตรงตามเวลา มีความพึงพอใจของประชาชนน้อยที่สุด ได้แก่ ขนาดและจำนวนของภาชนะที่ใส่ขยะมูลฝอย ด้านการกำจัดขยะมูลฝอย สอดคล้องกับ เกียรติชัย กาญจนวัฒนา และคณะ (2540 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาประสิทธิภาพของการเก็บขนและกำจัดขยะมูลฝอยเทศบาลนครราชสีมา ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยที่เอื้อต่อการบรรลุประสิทธิภาพ ประกอบด้วย การติดต่อประสานงาน ทัศนคติของผู้บริหาร การได้รับความสนับสนุนร่วมมือจากองค์กรเอกชนและประชาชน และปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อความสำเร็จ ประกอบด้วยงบประมาณ ภาวะผู้นำ การบังคับใช้กฎหมาย การประเมินผล วิธีการเก็บและกำจัด คุณภาพวัสดุอุปกรณ์ และสอดคล้องกับ พายัพ ธนาภักทรสกุล และคณะ (2540 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาปัจจัยสำคัญที่มีอิทธิพล ต่อประสิทธิภาพของการเก็บขนและการกำจัดขยะมูลฝอยของเทศบาลตำบลปากช่อง อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา โดยกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ บุคลากรในเทศบาลตำบลปากช่องและประชาชนในเขตเทศบาลและประชาชนใกล้เคียงที่ฝั่งกลบ จำนวน 215 คน ผลการศึกษาพบว่า เทศบาลตำบลปากช่อง สามารถเก็บขนและการกำจัดขยะมูลฝอยอยู่ในเกณฑ์ดี โดยสามารถเก็บขยะได้ถึงร้อยละ 85 และสามารถกำจัดขยะที่เก็บขนได้ทั้งหมด โดยใช้

วิธีการฝังกลบและสรุปได้ว่าปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเก็บขนและการกำจัดขยะทุกประเภทของเทศบาลตำบลปากช่อง ได้แก่ การเพิ่มปริมาณของเครื่องมือ เครื่องใช้ อุปกรณ์ต่าง ๆ ยานพาหนะ การพัฒนาคุณภาพของเครื่องมือและคุณภาพของบุคลากรมากเท่าไร ก็จะทำให้การดำเนินงานมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น และยังสอดคล้องกับ พิชิต พลอมาศย์ (2541 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการส่งเสริมการคัดแยกขยะโดยครัวเรือนชุมชนเก่าจาน 1 ตำบลหมากแข้ง เทศบาลนครอุดรธานี โดยการสัมภาษณ์ ผลการศึกษาพบว่า กิจกรรมแทรกแซงผลต่อพฤติกรรมกรรมการคัดแยกขยะของครัวเรือน กล่าวคือ หลังการใส่กิจกรรมแทรกแซงครัวเรือนมีการคัดแยกขยะมากขึ้น มีทัศนคติและการมีส่วนร่วมในการคัดแยกขยะไปในทิศทางที่ดีขึ้น

1.2 จากการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์เกี่ยวกับการจัดการขยะของชุมชนตำบลวัดจันทร์ พบว่า การจัดการขยะที่มีอยู่แต่ละวันส่วนใหญ่ใส่ถุงพลาสติกไปทิ้งที่ถังขยะที่ใกล้บ้าน ทุกครัวเรือนไม่เคยนำขยะไปทำปุ๋ยหมัก การจัดการขยะที่เป็นพิษส่วนใหญ่นำไปทิ้งรวมกับขยะทั่วไป ทิ้งลงถังขยะ ซึ่งมีส่วนน้อยที่นำไปฝังกลบ ส่วนใหญ่ไม่เคยนำขยะที่เหลือใช้ไปจำหน่าย ส่วนใหญ่ไม่เคยคัดแยกขยะก่อนนำไปทิ้ง หน่วยงานในชุมชนที่รับผิดชอบเกี่ยวกับการจัดการขยะมาเก็บขยะไม่สม่ำเสมอ ทำให้ขยะล้นถังเน่าเหม็น ทุกครัวเรือนต้องการให้ชุมชนตำบลวัดจันทร์ปราศจากขยะมูลฝอย สิ่งปฏิกูลเน่าเหม็น เพื่อลดแหล่งแพร่เชื้อโรค ต้องการให้ผู้นำท้องถิ่นมาดำเนินการจัดการขยะในชุมชน ควรมาเก็บเป็นประจำทุกวัน ให้มาเก็บอย่างสม่ำเสมอ ควรมีถังขยะเพิ่มมากขึ้นและใหญ่กว่าเดิม ควรมีการอบรมวิธีการคัดแยกขยะ ควรมีถังขยะใส่ขยะที่มีพิษต่างหาก ไม่อยากให้เก็บค่าขยะ ควรมีการคัดแยกขยะก่อนทิ้ง ห้ามทิ้งขยะลงแม่น้ำลำคลอง ควรจัดอบรมผู้สูงอายุและเด็กให้เก็บขยะและแยกขยะไปทิ้ง บางซอยไม่มีถังขยะ อยากให้เข้าไปเก็บขยะในซอยทุกซอย ซึ่งสอดคล้องกับ กรมส่งเสริมสุขภาพสิ่งแวดล้อม (2542) ได้กล่าวไว้ใน เคล็ดไม่ลับการจัดการขยะในบ้านว่า ทุกคนมีส่วนร่วมใน การแก้ไขปัญหาขยะในชุมชนได้ด้วยวิธีการต่างๆ ดังนี้ ลดการขนขยะเข้าบ้าน เช่น ถุงพลาสติก ถุงกระดาษ กระดาษห่อของ โฟม หนังสือพิมพ์ ฯลฯ หากท่านมีความจำเป็นต้องใช้สิ่งเหล่านี้จริง ๆ ไม่ควรใช้ให้บ่อยครั้งเกินไป และเมื่อท่านจะขออะไรเข้าบ้านขอให้จุกคิดถึงความจำเป็นสักนิดว่าสิ่งนั้นจะก่อให้เกิดขยะ ปริมาณเท่าใด มิใช่เห็นแก่ความสะดวกสบายเพียงอย่างเดียวแล้ว ท่านก็จะสามารถลดปริมาณขยะภายในบ้านได้ นำสิ่งของที่ใช้กลับมาใช้ประโยชน์ให้คุ้มค่า หรือนำสิ่งของที่ไม่ใช้แล้วมาหมุนเวียนตัดแปลง ใช้ประโยชน์อีก เช่น ถุงพลาสติก ถุงกระดาษที่ไม่เปราะเปื้อน ให้เก็บไว้ใช้ใส่ของอีก ส่วนขวดแก้วขวดพลาสติก กระป๋องเครื่องดื่มก็สามารถนำมา ตัดแปลงใช้ประโยชน์ได้อีกมาก สำหรับกระดาษที่ใช้ในสำนักงานชนิดสีขาว สามารถนำใช้อีกด้านหนึ่งได้ โดยอาจนำทำกระดาษทดเลข กระดาษจดบันทึกโทรศัพท์หรือใช้ห่อของได้ การใช้ผลิตภัณฑ์ชนิดเติม ปัจจุบันผู้ผลิตสินค้าชนิดเติม หรือที่เรียกว่า 'Refill' ซึ่งได้รับความนิยมอย่างกว้างขวางเพราะ นอกจากจะราคาถูกกว่าแล้ว ยังเป็นการลดบรรจุภัณฑ์ที่บอบ ในส่วนที่เป็นขยะภายในบ้านได้ด้วย นอกจากนี้ยังเป็นการลดต้นทุนใน

การใช้ทรัพยากรจำนวนมากในการผลิตอันเป็นการช่วยรักษาสิ่งแวดล้อม โดยทางอ้อมได้อีกด้วย สินค้าที่ผลิตเป็นชนิดเต็ม ส่วนใหญ่เป็นสินค้าที่ใช้ภายในบ้านได้แก่ น้ำยาล้างจาน ผงซักฟอก น้ำยาปรับสภาพ ผ้าสบู์เหลว รวมถึงอาหาร และเครื่องดื่มสำเร็จรูปหลายชนิด พยายามหลีกเลี่ยงการใช้โฟม และพลาสติก หากเป็นไปได้ไม่ควรใช้เลยจะดีกว่าแม้ว่าจะมีการประชาสัมพันธ์ว่าเป็นถุงพลาสติก ที่สามารถย่อยสลายได้ในแสงอาทิตย์แต่ถุงพลาสติกนั้นจะต้องอยู่ในสภาวะที่เหมาะสมจึงจะสามารถย่อยสลายได้เช่น มีแสงและความชื้นพอเหมาะ ซึ่งอาจใช้ระยะเวลาในการย่อยสลายนานนับสิบปี ควรใช้ถุงผ้าหรือตะกร้าสำหรับใส่ของแทนการใช้ถุงพลาสติกจะดีกว่าและสามารถใช้ได้หลายครั้งเป็นการช่วยลดขยะชนิดถุงพลาสติกได้ แยกประเภทขยะภายในบ้านเพื่อสะดวกแก่ผู้เก็บขน และยังสามารถนำขยะบางชนิดไปขายเพิ่มรายได้ให้เข้าบ้านอีกด้วย แปรสภาพขยะให้เป็นปุ๋ย ขยะที่ย่อยสลายได้เช่น เศษพืชผัก ใบไม้สามารถนำมาหมักทำปุ๋ยใส่ต้นไม้และบำรุงดินเป็นการลดการซื้อปุ๋ยเคมีซึ่งนอกจากราคาแพงแล้วยังมีสารพิษตกค้างด้วย ลดปริมาณขยะอันตรายในบ้าน อาจทำได้ด้วยการรักษาความสะอาดภายในบ้าน จัดสิ่งของเครื่องใช้ให้มีระเบียบกำจัดเศษอาหารเศษภาชนะ แดกหักหรือที่ไม่ได้ใช้ประโยชน์ทิ้ง ซึ่งนอกจากจะทำให้บ้านเรือนสวยงามเป็นระเบียบแล้วยังป้องกันสัตว์พาหนะที่น่าเชื่อโรค จากขยะมาสู่คนได้ด้วย เช่น หนู แมลงสาบ แมลงวัน มารบกวน หากมีความจำเป็นต้องใช้สารเคมีในการกำจัดสัตว์ เหล่านั้น ควรหันมาใช้วิธีทางธรรมชาติ ที่ไม่ทำลายสิ่งแวดล้อมแทน เช่น การใช้กระบุงป้องกันมดและแมลงสาบเป็นต้น จะช่วยลดขยะที่เป็นกระป๋องสารเคมีป้องกันแมลง ภายในบ้านได้ นอกจากนี้เพื่อเป็นการลดทิ้งหลอดฟลูออเรสเซนต์ที่เป็นพิษ ควรเลือกใช้หลอดประหยัดไฟชนิดหลอดผอม ซึ่งนอกจากจะมีอายุการใช้งานที่ยาวนานมากกว่าแล้ว ยังช่วยในการประหยัดไฟฟ้า เก็บรวบรวมขยะภายในบ้านให้เรียบร้อย ใส่ภาชนะที่ถูกหลักสุขาภิบาลเพื่อความสะดวกแก่พนักงานเก็บขนและขยะที่เป็นเศษอาหาร ควรเก็บรวบรวมใส่ถุงให้เรียบร้อยเพื่อเวลาเก็บขนจะได้ไม่หกเลอะ สกปรก และก่อให้เกิดกลิ่นเหม็นในระหว่างที่รถพนักงานมาเก็บรวบรวม และยังสอดคล้องกับ เชิดพงษ์ มงคลสินธุ์ (2544 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการจัดการมูลฝอยชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตจังหวัดกาฬสินธุ์ พบว่า คริวเรือนส่วนใหญ่มีภาชนะสำหรับเก็บรวบรวมมูลฝอย มูลฝอยส่วนใหญ่เป็นพลาสติกและโฟม การกำจัดส่วนใหญ่ใช้วิธีการเทกองรวมกันแล้วเผา โดยไม่มีการคัดแยกก่อนทิ้งและกำจัด สำหรับความต้องการของคริวเรือนพบว่า คริวเรือนส่วนใหญ่ต้องการให้เป็นหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลในการจัดหาภาชนะสำหรับรองรับขยะมูลฝอยในทุกคริวเรือนและเห็นด้วยที่องค์การบริหารส่วนตำบลจะกำหนดให้ทุกคริวเรือนทำการคัดแยกขยะมูลฝอยก่อนนำไปทิ้งและกำจัดทุกครั้ง

1.3 จากผลที่ได้จากการประชุมกลุ่มโดยภาพรวมเกี่ยวกับการจัดการขยะของชุมชนตำบลวัดจันทร์ อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก พบว่า ระดับการจัดการขยะประเภทต่างๆ ในครัวเรือนและชุมชนอยู่ในระดับน้อย ระดับการจัดการ การเก็บรวบรวม การกำจัดขยะมูลฝอยในชุมชน อยู่ในระดับน้อย สาเหตุที่ทำให้เกิดปัญหาขยะมูลฝอยคือการผลิตหรือใช้สิ่งของมากเกินไปจนเกินความจำเป็น เช่น การผลิตสินค้าที่มีกระดาษหรือพลาสติกหุ้มหลายชั้นและการซื้อสินค้าโดยห่อแยกหรือใส่ถุงพลาสติกหลายถุงทำให้มีขยะปริมาณมาก ความมั่งคั่งและขาดความสำนึกถึงผลเสียที่จะเกิดขึ้นของคนในชุมชน คนในชุมชนเป็นสาเหตุที่ทำให้เกิดปัญหาขยะมูลฝอย ชุมชนมีการจัดตั้งคณะกรรมการเพื่อวางแผนจัดการขยะมูลฝอยภายในชุมชน อยู่ในระดับน้อย หน่วยงานรัฐที่รับผิดชอบในชุมชนมีวิธีการจัดการขยะแต่ละประเภทได้อย่างมีประสิทธิภาพอยู่ในระดับน้อย ในชุมชนมีวิธีการจัดการขยะที่มีพิษ หรือขยะอันตราย อยู่ในระดับน้อยในชุมชนมีภาชนะที่รองรับขยะอย่างเพียงพอ โดยเฉพาะ วัสดุ อันตราย อยู่ในระดับน้อย ระบบการจัดการเก็บขยะมูลฝอยในครัวเรือนและชุมชน จากหน่วยงานราชการในปัจจุบันดีแล้ว อยู่ในระดับน้อย มีการประสานและร่วมมือกันในชุมชนในการจัดการขยะมูลฝอย อยู่ในระดับน้อย หน่วยงานราชการมีการประชุม อบรม ให้ความรู้เกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยในชุมชน อยู่ในระดับน้อย มีการเข้าร่วมกิจกรรมการจัดการขยะในหมู่บ้านและชุมชน อยู่ในระดับน้อย ในชุมชนมีขยะจำนวนมากที่ตกในแหล่งน้ำ ลำคลอง และท่อระบายน้ำ จนทำให้แหล่งน้ำตื้นเขิน การไหลของน้ำไม่สะดวกจึงเกิดสภาวะน้ำท่วมได้ง่าย ครัวเรือนไม่มีภาชนะใส่ขยะไปทิ้ง ทิ้งขยะไม่เป็นที่ 16 ไม่มีร้านรับซื้อของเก่าภายในหมู่บ้าน ตามถนนแต่ละซอย มีขยะมูลฝอยกระจัดกระจาย ดูแล้วสกปรก ขาดความเป็นระเบียบเรียบร้อย ขยะในคลองชลประทานเน่าเหม็น สกปรก รกรุงรัง รวมถึงตามถนน ต่างๆ ในชุมชน หน่วยงานรัฐที่รับผิดชอบไม่ควรเก็บค่าบริการจัดเก็บขยะในชุมชนแก่ผู้มีรายได้น้อย (ต่ำกว่า 2,000 บาท/เดือน) รถขนขยะไม่เข้าไปเก็บขยะในซอย ซึ่งสอดคล้องกับ สมทพิพย์ ดำเนินวิธี (2541) ได้กล่าวไว้ว่า มูลฝอยชุมชนเป็นปัญหาที่ทำให้หน่วยงานที่รับผิดชอบการจัดการมูลฝอยต้องเสียค่าใช้จ่ายทั้งการเก็บรวบรวม ขนส่งและกำจัดมูลฝอยที่เกิดขึ้นเป็นจำนวนมาก โดยผู้ทิ้งมูลฝอยมีภาระหน้าที่เพียงจ่ายค่าธรรมเนียมในการเก็บขนมูลฝอยในอัตราค่อนข้างต่ำด้วยความเข้าใจว่าการจัดการมูลฝอยเป็นบริการสาธารณะประเภทหนึ่งมีรัฐพึงให้บริการแก่ประชาชน ปริมาณมูลฝอยจากชุมชนต่างๆ ทั่วประเทศจึงมีเพิ่มมากขึ้นอย่างต่อเนื่องจนเกินขีดความสามารถของราชการส่วนท้องถิ่นที่จะดำเนินการให้มีประสิทธิภาพและส่งผลให้มลพิษจากมูลฝอยเป็นปัญหาสิ่งแวดล้อมที่ทวีความรุนแรงขึ้นเป็นลำดับ เมื่อพิจารณา "ระบบการจัดการมูลฝอย" ซึ่งประกอบด้วยกิจกรรมที่เกิดขึ้นได้ตั้งแต่จุดที่มีการเกิดมูลฝอยจนถึงจุดที่มีการกำจัดมูลฝอยขั้นสุดท้าย สามารถกล่าวได้ว่าปัญหาการจัดการมูลฝอยที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน เป็นปัญหาของพฤติกรรมการผลิตและทิ้งมูลฝอยของประชาชนการจัดเก็บมูลฝอยไม่หมดในแต่ละวัน ตลอดจนการไม่มีสถานที่รองรับการกำจัดมูลฝอยและการต่อต้านการนำมูลฝอยมาทิ้งในพื้นที่ใกล้เคียงที่มีสาเหตุมากมาย ทั้งใน

ด้านที่เป็นปัญหาทางเทคนิคและไม่ใช่ปัญหาทางเทคนิคและพบว่าสาเหตุสำคัญของปัญหาการจัดการมูลฝอย คือ การให้ความสำคัญกับรูปลักษณ์และความสะดวกสบายในการบริโภค ผนวกกับค่านิยมในการบริโภคแบบทิ้งขว้างในลักษณะการใช้ครั้งเดียวทิ้ง ทำให้มีวัสดุที่ยังใช้ประโยชน์ได้ปะปนมากับมูลฝอยและยากต่อการหาวิธีที่เหมาะสมในการกำจัด ตลอดจนการขาดความมือจากประชาชนในการรักษาความสะอาด การรวบรวมและกำจัดมูลฝอย เช่น การทิ้งมูลฝอยลงในภาชนะกักเก็บจนล้น การทิ้งมูลฝอยไม่เป็นที่ (ทิ้งบริเวณริมทางข้างถังรองรับมูลฝอยในคู/ท่อระบายน้ำที่ว่างเปล่าหรือแหล่งน้ำธรรมชาติ ฯลฯ) ซึ่งมูลฝอยที่กองรวมกันในปริมาณมากจะส่งกลิ่นเหม็น ทำให้แหล่งน้ำบริเวณใกล้เคียงเน่าเสียเกิดทัศนียภาพไม่น่าดูในการจัดการมูลฝอยให้มีประสิทธิภาพสูงสุดเพื่อป้องกันและควบคุมปัญหาการจัดการมูลฝอย ชุมชนที่ต้นทางจึงต้องพิจารณากระบวนการปรับพฤติกรรมการผลิตและทิ้งมูลฝอยซึ่งเป็นต้นทางของปัญหามูลฝอย โดยการนำ "แนวความคิดของการร่วมรับผิดชอบ (Share Responsibilities Concept)" มาใช้ร่วมกับการลดปริมาณขยะมูลฝอยที่จะนำไปกำจัดให้น้อยลง ความพยายามของชุมชนและหน่วยงานต่าง ๆ ในการดำเนินงานเพื่อลดปริมาณการผลิตมูลฝอย (Reduce) การนำมูลฝอยกลับมาใช้ประโยชน์ใหม่ทั้งในรูปแบบของการใช้ซ้ำ (Reuse) และการแปรรูปเพื่อใช้ใหม่ (Recycle) โดยมีเป้าหมายในการลดปริมาณมูลฝอยที่จะนำไปกำจัด ได้มีการรณรงค์อย่างต่อเนื่องด้วยรูปแบบ มาตรการและกลไกที่แตกต่างกันไปในแต่ละพื้นที่ที่รู้จักทั่วไป เช่น โครงการผลิตขาเทียมของมูลนิธิขาเทียมในสมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี โครงการของมูลนิธิศูนย์สื่อเพื่อการพัฒนา กับโครงการกระดาษเพื่อต้นไม้ โครงการแลกกระดาษเพื่อชีวิตป่ากับดาวพิเศษของสมาคมสร้างสรรค์ไทย โครงการธนาคารมูลฝอยของกรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อมและสอดคล้องกับ กระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม (2542) ได้เขียนไว้ว่า การแยกประเภทมูลฝอยก่อนทิ้ง จะส่งผลให้ปริมาณมูลฝอยที่จะไปสู่ระบบกำจัดลดลงอย่างได้ผลดี จะต้องเป็นระบบที่มีรูปแบบของการแยกมูลฝอยที่เกิดขึ้น ณ แหล่งกำเนิดกลไกที่นำไปสู่ความสำเร็จของการแยกประเภทมูลฝอยก่อนทิ้งที่แหล่งกำเนิดอันจะส่งผลให้การลดปริมาณมูลฝอยที่จะนำไปกำจัดเป็นไปได้อย่างเป็นระบบ จริงจังและต่อเนื่อง

2. แนวทางการจัดการขยะของชุมชนวัดจันทร์ อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก สามารถนำมาอภิปรายผล ได้ดังนี้

จากการวิจัย พบว่า หน่วยงานรัฐที่รับผิดชอบต้องดำเนินการอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับ ความหมาย ประเภท แหล่งกำเนิด ผลกระทบ การป้องกันและแก้ไขขยะมูลฝอยในชุมชนรวมทั้งวิธีการจัดการขยะในชุมชนทุกประเภทตามหลักวิชาการ ให้แก่ผู้นำชุมชนรวมทั้งประชากรในชุมชนทุกครั้งเรือน ดำเนินการจัดหาเครื่องมือในการจัดการขยะให้เหมาะสม เช่น จัดหารถยนต์บรรทุกขยะขนาดเล็กเพื่อเข้าไปเก็บขยะได้ทุกซอยทุกพื้นที่ในตำบลวัดจันทร์ แทนรถยนต์บรรทุกขยะขนาดใหญ่ที่เข้าไปไม่ถึง และต้องเพิ่มพนักงานจัดเก็บขยะให้เพียงพอ รวมทั้งต้องดำเนินการจัดหาภาชนะรองรับขยะให้เพียงพอแก่ประชากรในชุมชนทุกซอย ทุกกลุ่ม

ทุกหมู่บ้าน โดยแบ่งภาชนะออกเป็นแต่ละประเภท เช่น ขยะอันตราย ขยะเปียก ขยะแห้ง หรือ ขยะประเภทเศษอาหารที่สามารถนำไปเลี้ยงสัตว์ได้ ภาชนะที่นำมารองรับขยะประเภทต่าง ๆ นั้น ต้องคงทนไม่ผุพังง่ายต้องมีฝาปิดมิดชิด ถ้าไม่มีรูปแบบมาตรฐาน ควรมีฐานตั้งรองรับให้สูงกว่าพื้นดินเพื่อป้องกันการคู้ยเชื้อจากสุนัข และควรจัดหาภาชนะรองรับขยะให้แต่ละครัวเรือน เพื่อแยกแ่งการจัดเก็บและการจัดการ กำหนดให้ประชากรในชุมชนตำบลวัดจันทร์ทุกครัวเรือน มีการคัดแยกขยะในครัวเรือนก่อนนำไปทิ้งทุกครั้งโดยกำหนดมาตรการเกี่ยวกับการจัดการขยะของประชากรในชุมชนตำบลวัดจันทร์ให้ชัดเจน และผู้นำในชุมชนทุกกลุ่ม ทุกหมู่บ้าน ต้องให้ความสำคัญในการแก้ปัญหาขยะอย่างจริงจัง จัดหาพื้นที่รองรับขยะที่ได้มาจากชุมชน เพื่อนำไปทำปุ๋ยหมัก และเพื่อเป็นตัวอย่งให้แก่ประชากรในพื้นที่ที่ต้องการทำปุ๋ยหมักไว้ใช้ในครัวเรือน หรือเพื่อทำปุ๋ยหมักไปจำหน่ายเพื่อเพิ่มรายได้ให้แก่ครอบครัวต่อไป ซึ่งสอดคล้องกับ บุญรักษาถาวร และคณะ (2538 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จของการนำนโยบายรักษาสิ่งแวดล้อมไปปฏิบัติในเขตเทศบาลนครราชสีมาได้ศึกษากลุ่มบุคคล 2 กลุ่ม ได้แก่ เจ้าหน้าที่ของกองสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม และพนักงานกวาดเก็บและกำจัดขยะมูลฝอย ผลการศึกษาพบว่า เจ้าหน้าที่ของกองสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อมมีความเห็นว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จในการกำจัดขยะมูลฝอยมากที่สุด คือ การที่ผู้บริหารของเทศบาลได้กำหนดวัตถุประสงค์ กำหนดภารกิจและมอบหมายงานชัดเจน ส่วนความคิดเห็นพนักงานเก็บกวาดเก็บขนและกำจัดขยะมูลฝอย พนักงานส่วนใหญ่เห็นว่าประสิทธิภาพในการวางแผนและควบคุมมีอิทธิพลต่อความสำเร็จในระดับค่อนข้างมาก ส่วนสมรรถนะขององค์กรมีอิทธิพลในระดับค่อนข้างน้อย แต่ความพึงพอใจเรื่องของความสม่ำเสมอในการเก็บกวาด การปฏิบัติต่อประชาชน การเก็บค่าธรรมเนียม การเก็บกวาดได้อย่างสะอาดเรียบร้อย การเก็บขนตรงตามเวลา มีความพึงพอใจของประชาชนน้อยที่สุด ได้แก่ ขนาดและจำนวนของภาชนะที่ใส่ขยะมูลฝอย ด้านการกำจัดขยะมูลฝอย สอดคล้องกับ ผดุงศักดิ์ เทพหัสดิน ณ อยุธยา และคณะ (2539 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาความเป็นไปได้ การคัดแยกประเภทของมูลฝอยในครัวเรือนของกรุงเทพมหานคร กรณีศึกษาชุมชนการเคหะคลองจั่น กลุ่มตัวอย่าง 366 คน ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือ ผลการวิจัยสามารถนำมาใช้ในการคัดแยกขยะมูลฝอยในครัวเรือน โดยแยกออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่ ขยะแห้งและขยะเปียก โดยให้มีคณะกรรมการชุมชนและเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องเข้ามาร่วมบริหารการกำจัดและจัดเก็บขยะประชากรส่วนใหญ่ร้อยละ 97.2 มีความรู้เรื่องการทำจัดขยะเป็นอย่างดี และร้อยละ 92.6 มีทัศนคติที่ดีต่อการคัดแยกประเภทในครัวเรือน สอดคล้องกับ เกียรติชัย กาญจนวัฒนา และคณะ (2540 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาประสิทธิภาพของการเก็บขนและกำจัดขยะมูลฝอยเทศบาลนครราชสีมา ผลการศึกษาพบว่า ประสิทธิภาพของการเก็บขนขยะมูลฝอย ได้ค่าร้อยละ 77.69 ส่วนการกำจัดขยะมูลฝอยพบว่า มีค่าเฉลี่ยร้อยละ 115.09 เนื่องจากได้รับการกำจัดขยะมูลฝอยจากหน่วยงานอื่นด้วย ปัจจัยที่เอื้อต่อการบรรลุประสิทธิผล ประกอบด้วย การติดต่อประสานงาน ทัศนคติของผู้บริหาร

การได้รับความสนับสนุนร่วมมือจากองค์กรเอกชนและประชาชน และปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อความสำเร็จ ประกอบด้วยงบประมาณ ภาวะผู้นำ การบังคับใช้กฎหมาย การประเมินผลวิธีการเก็บและกำจัด คุณภาพวัสดุอุปกรณ์ สอดคล้องกับ พายัพ ชนาภัทราสกุล และคณะ (2540 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาปัจจัยสำคัญที่มีอิทธิพล ต่อประสิทธิผลของการเก็บขนและการกำจัดขยะมูลฝอยของเทศบาลตำบลปากช่อง อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา โดยกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ บุคลากรในเทศบาลตำบลปากช่องและประชาชนในเขตเทศบาลและประชาชนใกล้เคียงที่ฝั่งกลบ จำนวน 215 คน ผลการศึกษาพบว่า เทศบาลตำบลปากช่อง สามารถเก็บขนและการกำจัดขยะมูลฝอยอยู่ในเกณฑ์ดี โดยสามารถเก็บขยะได้ถึงร้อยละ 85 และสามารถกำจัดขยะที่เก็บขนได้ทั้งหมด โดยใช้วิธีการฝั่งกลบและสรุปได้ว่าปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเก็บขนและการกำจัดขยะทุกประเภทของเทศบาลตำบลปากช่อง ได้แก่ การเพิ่มปริมาณของเครื่องมือเครื่องใช้ อุปกรณ์ต่าง ๆ ยานพาหนะ การพัฒนาคุณภาพของเครื่องมือและคุณภาพของบุคลากรมากเท่าไร ก็จะทำให้การดำเนินงานมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น สอดคล้องกับ พิเชิตพลอมาศย์ (2541 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการส่งเสริมการคัดแยกขยะโดยครัวเรือนชุมชนเก่าจาน 1 ตำบลหมากแข้ง เทศบาลนครอุดรธานี โดยการสัมภาษณ์ ผลการศึกษาพบว่า กิจกรรมแทรกแซงมีผลต่อพฤติกรรมการคัดแยกขยะของครัวเรือน กล่าวคือหลังการใส่กิจกรรมแทรกแซงครัวเรือนมีการคัดแยกขยะมากขึ้น มีทัศนคติและการมีส่วนร่วมในการคัดแยกขยะไปในทิศทางที่ดีขึ้น สอดคล้องกับ ธนพรรณ สุนทร และ วรณี พฤฒิกาวร (2543) ได้วิจัยเรื่องโครงการการคัดแยกขยะโรงเรียนวัดประยูร (รังสิต) ตำบลคูคต อำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานี และ โรงเรียนสายปัญญารังสิต ตำบลประชาธิปัตย์ อำเภอธัญบุรี จังหวัดปทุมธานี ผลการวิจัยพบว่า 1) ความรู้ความเข้าใจ นักเรียนกลุ่มตัวอย่างสามารถคัดแยกขยะและทิ้งขยะตามประเภทได้เกินกว่าครึ่งหนึ่ง สามารถแยกขยะและทิ้งลงในภาชนะที่กำหนดได้ทุกครั้ง มีส่วนน้อยที่ตอบว่าทิ้งได้ถูกต้องเป็นบางครั้ง นักเรียน ส่วนมากทราบว่าขยะอินทรีย์เป็นขยะจากโรงอาหารสามารถนำไปขายเป็นอาหารสัตว์ ทำปุ๋ยหมัก ใช้ปลูกต้นไม้ได้ สำหรับขยะมีมูลค่า ส่วนใหญ่นักเรียนตอบว่ากระดาษหนังสือ-พิมพ์ที่ยังอยู่ในสภาพดี เป็นขยะมีมูลค่า สามารถนำไปขายหรือเก็บไว้ห่อของได้ นักเรียนทั้งหมดทราบว่ากระป๋องยาฆ่าแมลงต้องทิ้งที่ถังขยะที่ติดป้ายขยะอันตราย ส่วนขยะอื่นๆ (ทิ้ง) หมายถึงนอกจากขยะ 3 ประเภทที่กล่าวมาแล้วเป็นขยะที่ไม่สามารถนำมาใช้ประโยชน์ได้ ต้องนำไปทิ้ง/กำจัดต่อไป 2) การนำขยะกลับมาใช้ประโยชน์ กลุ่มนักเรียนตัวอย่างส่วนใหญ่ทราบประเภทของขยะและสามารถคัดแยกขยะได้ สำหรับขยะมีมูลค่า ทราบว่าเป็นขยะที่สามารถนำกลับมาใช้ใหม่ได้ เช่น นำมาประดิษฐ์ของเล่น นำไปขาย ส่วนขยะอินทรีย์ ทราบว่ามีประโยชน์ เพราะครูที่โรงเรียนได้นำมาทำปุ๋ยหมักใช้กับแปลงผักในโรงเรียน 3) การประชาสัมพันธ์ โครงการคัดแยกขยะที่นำไปทดลองใช้ในโรงเรียนจำเป็นต้องมีการประชาสัมพันธ์อย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้เพื่อเป็นการกระตุ้นให้นักเรียนได้ปฏิบัติตามอย่างสม่ำเสมอ ซึ่งทางโรงเรียนได้มีการประชาสัมพันธ์หน้าเสาธงทุก ๆ เช้า มีเสียงตามสายเวลา

กลางวัน ครูได้แจ้งให้ทราบเสมอเวลาที่มีการเรียนการสอน นอกจากนี้ยังมีแผ่นป้ายติดประกาศที่โรงเรียน และมีถังขยะแยกประเภทมี สติกเกอร์ติดเห็นชัดเจน สิ่งเหล่านี้ทำให้นักเรียนสนใจที่จะปฏิบัติตาม 4) การนำรูปแบบการคัดแยกขยะโรงเรียนไปใช้ที่บ้าน กลุ่มนักเรียนตัวอย่างได้นำไปปฏิบัติที่บ้านและผู้ปกครองให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี นอกจากนำไปใช้ที่บ้านแล้วยังมีการบอกกล่าวเพื่อเผยแพร่ให้กลุ่มญาติพี่น้อง เพื่อนบ้าน เหตุผลสำคัญที่ผู้ปกครองให้ความร่วมมือเพราะต้องการให้นักเรียนสนใจดูแลรักษาความสะอาดที่บ้าน เพราะเป็นสิ่งดีที่เด็ก ๆ ควรกระทำ มีผู้ปกครองส่วนน้อยที่ไม่สนใจ เพราะไม่มีเวลา และด้วยความเคยชินในการทิ้งขยะแบบเก่า ๆ คือ รวมทุกอย่างแล้วทิ้งไป จากผลการศึกษาจะเห็นได้ว่าวิธีการที่ใช้ในโรงเรียน เด็กสามารถนำความรู้ไปใช้ที่บ้านได้ เด็กจะเข้าใจถึงวิธีการจัดการขยะในบ้าน มีจิตสำนึกในการรักษาความสะอาด ทราบถึงผลดี ผลเสีย ประโยชน์ที่จะได้รับจากการคัดแยกขยะ ซึ่งสามารถนำไปใช้ในสถานที่ต่าง ๆ ได้ 5) การแสดงความคิดเห็น การขอให้นักเรียนแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการคัดแยกขยะ นักเรียนทุกคนเห็นว่าเป็นสิ่งดีที่ควรกระทำเพราะทำให้โรงเรียนสะอาด มีที่ทิ้งขยะหลายที่ เวลาแยกขยะไปทิ้งทำได้ง่ายและสนุกด้วยเพราะจะมีเพื่อนคอยดูว่าทิ้งขยะถูกต้องหรือเปล่า นักเรียนส่วนใหญ่มีความสนใจและปฏิบัติตามได้ มีเพียงส่วนน้อยที่แสดงความคิดเห็นว่ามีความสนใจ แต่บางครั้งปฏิบัติไม่ได้เพราะลืม และยังสอดคล้องกับ เชิดพงษ์ มงคลสินธุ์ (2544 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการจัดการมูลฝอยชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตจังหวัดกาฬสินธุ์ พบว่า คริวเรือนส่วนใหญ่มีภาระสำหรับเก็บรวบรวมมูลฝอย มูลฝอยส่วนใหญ่เป็นพลาสติกและโฟม การกำจัดส่วนใหญ่ใช้วิธีการเทกองรวมกันแล้วเผา โดยไม่มีการคัดแยกก่อนทิ้งและกำจัด สำหรับความต้องการของคริวเรือน พบว่า คริวเรือนส่วนใหญ่ต้องการให้เป็นหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลในการจัดหาภาชนะสำหรับรองรับขยะมูลฝอยในทุกคริวเรือนและเห็นด้วยที่องค์การบริหารส่วนตำบลจะกำหนดให้ทุกคริวเรือนทำการคัดแยกขยะมูลฝอยก่อนนำไปทิ้งและกำจัดทุกครั้ง

จากแนวทางการจัดการขยะของชุมชนตำบลวัดจันทร์ อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก พอสรุปได้ว่า การจัดการขยะในชุมชนที่ดีได้นั้นผู้เกี่ยวข้องทุกส่วนต้องเข้ามามีส่วนร่วมโดยเฉพาะประชาชนต้องเข้ามามีส่วนร่วมในการค้นหาสาเหตุของปัญหา หรือความต้องการ ทั้งวิธีการแก้ไขปัญหา รวมทั้งการตัดสินใจให้มีการปฏิบัติที่เหมาะสมกับสภาพของชุมชน เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ถูกต้องตรงตามความต้องการของประชาชนอย่างแท้จริง

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้

ผลจากการวิจัยพบว่าแนวทางการจัดการขยะของชุมชนตำบลวัดจันทร์ นั้นต้องให้หน่วยงานรัฐที่รับผิดชอบดำเนินการอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับ ความหมาย ประเภท แหล่งกำเนิด ผลกระทบ การป้องกันและแก้ไข ขยะมูลฝอยในชุมชน รวมทั้งวิธีการจัดการขยะในชุมชนทุกประเภทตามหลักวิชาการ ให้แก่ประชากรชุมชนตำบลวัดจันทร์อย่างทั่วถึง จัดหารถยนต์บรรทุกขยะขนาดเล็กเพื่อเข้าไปเก็บขยะได้ทุกซอยทุกพื้นที่ในตำบลวัดจันทร์ ซึ่งรถยนต์บรรทุกขยะขนาดใหญ่เข้าไปไม่ถึง และควรเพิ่มพนักงานจัดเก็บขยะให้เพียงพอตามความเหมาะสม ดำเนินการจัดหาภาชนะรองรับขยะให้เพียงพอแก่ประชากรในชุมชนทุกซอยทุกกลุ่ม ทุกหมู่บ้าน และต้องกำหนดให้ประชากรในชุมชนตำบลวัดจันทร์ทุกรั้วเรือนมีส่วนร่วมในชุมชนด้วยการคัดแยกขยะในครัวเรือนก่อนนำไปทิ้งทุกครั้ง ผู้นำในชุมชนทุกกลุ่ม ทุกหมู่บ้าน ต้องให้ความสำคัญในการแก้ปัญหาขยะอย่างจริงจัง

จากผลการวิจัยดังกล่าว และจากการศึกษาค้นคว้าเอกสารตำรางานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และจากประสบการณ์ของผู้วิจัยเอง ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1.1 ขอให้ผู้มีหน้าที่รับผิดชอบดำเนินการนำแนวทางการจัดการขยะที่ได้มาจากการทำวิจัยในครั้งนี้ ไปทดลองใช้ในชุมชนวัดจันทร์ ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ข้อดี ข้อเสีย ปัญหาและข้อขัดข้องจากการนำแนวทางการจัดการขยะไปใช้ในครั้งนี้ นำมาพิจารณาปรับปรุงแนวทางการจัดการขยะให้เหมาะสมยิ่งขึ้น นำแนวทางการจัดการขยะที่เหมาะสมแล้วไปใช้ในชุมชน และเผยแพร่แนวทางการจัดการขยะให้หน่วยงานอื่นๆ เพื่อเป็นแนวทางในการจัดการขยะของหน่วยงานอื่นๆ ต่อไป

1.2 ผู้มีหน้าที่รับผิดชอบควรศึกษาหาความรู้วิธีการจัดการขยะแบบใหม่ๆ ที่มีประสิทธิภาพ นำมาทดลองปฏิบัติเพื่อพัฒนาแนวทางการจัดการขยะของชุมชนให้เหมาะสมยิ่งขึ้นต่อไป

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ควรศึกษา ข้อดี ข้อเสีย และผลกระทบจากการนำแนวทางการจัดการขยะของชุมชนตำบลวัดจันทร์ที่ได้จากการวิจัยไปทดลองใช้ในชุมชน เพื่อนำมาปรับปรุงและพัฒนาแนวทางการจัดการขยะของชุมชนให้เหมาะสมยิ่งขึ้นต่อไป